

ปัญญาโลก-ปัญญาธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๔๐

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ปัญญาโลกปัญญาส่งออก ปัญญาแบบว่ารู้กัน ปัญญาส่งออก แล้วอย่างนี้ปัญญาส่งออก หมายถึงว่า.. ถ้าพูดประสาโลกว่า “เขี้ยว” พอเขี้ยวนี้แบบว่าธรรมดามันไม่เปิดใจ มันเอาเปรียบไป ปัญญาทางโลกเอาเปรียบนะ ปัญญาทางโลกต้องไม่เสียเชิงใจ ต้องไม่เสียรู้คน ต้องทันคน ต้องอะไรคน อันนี้มันเลยทำให้แบบว่าไม่ใช่ปัญญาธรรม ถ้าปัญญาธรรมมันเหมือนกับคนโง่ คนเซ่อ พูดอะไรพูดตรงๆ ใจ แล้วโง่ เซ่อ ออกไปโดยที่ที่ไม่มีมีการเอาใจเอาเปรียบ แต่มันเป็นยาใจ แต่ถ้าปัญญาทางโลก อาจารย์มหาบัวบอกว่า “โง่สองชั้น”

คนที่อวดตัวว่าฉลาด คนนั้นโง่สองโง่นะ โง่หนึ่งคือโง่ตัวเองไม่ทันกิเลสของตัวเองอยู่แล้ว ตัวเองนี้ไม่ทันกิเลสของตัวเองหรือก เวลาคิดนี้... เราไปพูดที่ไหนก็แล้วแต่ คำว่าเรา สมมุติว่าเราเจ็บปวด ถ้าว่าเรานะแก้ไม่ได้แล้ว ถ้าว่าร่างกายเจ็บปวด กายคืออะไร? จิตคือจิต กายกับจิตมันแยกออกจากกัน ถ้าเราบีบมันสมานไป ใจตัวเราเป็นตัวยึดใจ

เราอย่างนี้ (เสียงติ) ไม่ได้เจ็บ เป็นแผล ฉีดยานี้ฉีดไม่ลงนะ เข็มไขไหม? ฝืนฝ่าไปสิใครจะผ่าลง แต่ถ้าบอกว่าเป็นฝีเราถึงยอมผ่า อยู่ดีๆ ใครเอามีดกรีดเนื้อของตัวเอง นี่คำว่าเรา เนื้อเป็นเรา เราเป็นเนื้อ เราถึงไม่ยอม นี่พอความคิดเป็นเรา กายเป็นเรามันยึดหมด

นี่ก็เหมือนกัน ความคิดคือเราใจ นี่ปัญญาโลก โลกกับธรรมต่างกัน โลกใจ โลกคือว่าเก่ง โลกคือรู้เท่าทัน การรู้เท่าทันมันต้องเอาเปรียบ รู้เหนือใจ รู้เหนือนี้รู้เอาเปรียบนะ พอรู้เอาเปรียบมันแบบว่าเสียประโยชน์ไม่ได้ใจ เอาแต่ประโยชน์ เอาแต่ทันคน แล้วตัวเองก็ว่าตัวเองเก่ง นี่คือปัญญาโลก โง่สองชั้น ใจ ชั้นหนึ่งไม่ทันกิเลส ชั้นหนึ่งยังแบบว่าปิดกั้นเลย

ความคิดไม่เหมือนกับตาข่าย ถ้าปัญญาธรรมเป็นเหมือนตาข่าย อาจารย์มหาบัวบอกเหมือนตาข่ายนะเวลาเทศน์ ตาข่ายนี้เรากันสิ เราดักนกนี้ตาข่ายออกกั้นเลย นกมาคิด นกเห็น

ไหม ที่เขาคัดกันกันนะ ตาข่ายตามโรงสีมันจะติดแต่นก แต่ทำไมพวกเดิน พวกโรมันผ่านล่ะ? มันปล่อยให้พวกสัตว์เล็กสัตว์น้อยไปได้ แต่ถ้าสัตว์ใหญ่มันจะคั่นกมันจะได้นกเลย

นี่ก็เหมือนกัน ปัญญาธรรม ปัญญาธรรมเครือข่ายมันคลุมหมด แต่มันจะคั่นกิเลสใจ คัก ใจ้ความเห็นแก่ตัวใจ คักใจ้เอาประโยชน์ใจ

นี่วันนั้นก็มา พวกนั้นก็เหมือนกัน เราอยู่ เพราะเราถึงใส่อย่างนี้เลย เราใส่สุดๆ เลย เราใส่แรงมาก เพราะเราถือว่าโอกาสเรา เพราะเขาไม่ถามเราใส่เลย ใส่แล้วนี่ มันจะได้ประโยชน์ หรือไม่ได้ประโยชน์อยู่ที่ปัญญานี้แหละ ถ้าเป็นปัญญาธรรมนะ ไม่มีทางที่จะได้ฟังของอย่างนี้ ไปหาทั่วโลกไม่มีสิทธิ์ แต่ถ้าเป็นปัญญาโลกมันไม่รับ เพราะอะไร? อยู่ดีๆ มาโดนค่าใส่อย่างไร? แหม.. ฉันไปต้องใส่โลมปฏิโลมติ

ไร้สาระ เพราะฉันเป็นหมอ ฉันให้ยา คนใส่รับหรือไม่รับเรื่องของคนใส่ แล้วเราไม่เกี่ยว เราเป็นลูกศิษย์พระพุทธเจ้า เราพูดตามธรรม ไส่โฮ.. วันนั้นพูดดีมากเลย เพราะเขามาก่อนใจ เขา มาแล้วเขาแหย่ แหย่ตรงไหนรู้ไหม? เราไม่อยากหักเอง เขาแหย่ว่า

“ท่านอาจารย์รู้จักอาจารย์.....ไหม? รู้จักอาจารย์.....ไหม? ท่าน.....ไหม?”

แค่นี้ฟังใส่ดีก็ทะเล่ ทะลุดตรงไหน? ทะลู่ว่าอาจารย์ฉันอย่างนี้นะ อาจารย์ฉัน หลวงพี่แค่นี้เอง ไส่โฮ.. ฉันต้องแน่กว่านะ ถ้าพูดตรงๆ นะฆ่าทั้งหมดเลย แต่เราไม่พูดเท่านั้นเอง เราเพียงแต่แสดงของเราออกไปใส่ ว่าเิ่งอยู่กับครูบาอาจารย์เิ่งมา ๕ ปี ๑๐ ปีเิ่งเคยใส่เิ่งอย่างนี้ไหม? อย่างนี้ใครเคยแสดงออกมาไหม? มีแสดงไหม? นี่พูดถึงปัญญาโลก ปัญญาธรรมใจ

นี่ก็เหมือนกัน ทางนี้มันก็เหมือนกันว่าฉลาด ว่าทันคน ว่าทำอย่างนี้ มันไปกคจึ้นบางที่ เรารำคาญเราพลักออกไป นี่ปัญญาโลกใจ โลกใส่ไรธรรม ธรรมใส่ไรโลก ธรรมหมายถึงอย่าง ที่ว่า “อย่าดูถูกความนิ่งอยู่ของผู้รู้”

รู้ว่าอันนี้ผิด พอพูดไปมันเป็นประโยชน์หรือไม่เป็นประโยชน์ ถ้าไม่เป็นประโยชน์ เราสอนพระนี่เราสอนอยู่ที่นั่น ไปถึงนะเขาทำกับเราเต็มทีเลย พอเราสั่ง พอผิดบึบเราหยุดก็! เฝียบกริบเลย เห็นไหม ทีแรกเขาผิดเราปล่อยให้ผิดไปก่อนใจ ทีนี้มันแบบว่าสติไม่พร้อม ทำอะไรแบบว่าผลุบๆ ผลับๆ นะ เสียหายหมดเลย ทำอะไรก็ไปผลุบๆ ผลับๆ แล้วเราก็ปล่อยให้ทำ อยากใส่บุญใจ อยากใส่บุญเราก็ปล่อยให้ทำ นี่จะสอนคน

แต่ทางนั้นไม่ยอมนะ ทางนั้นเขาบอกว่าคนนี่ไม่ดี คนนี่ไม่ดี อย่างนั้นเอาไว้ทำไม? เป็นภาระ เอาไว้มันเป็นเรื่องเราจะต้องมาดูแลเขา ต้องมาเทคแคร์เขา ต้องคอยดูแลเขาไง แต่เราให้เขาทำของเราไปก่อน เพราะเราสั่งไป บอกว่าน้ำไม่ต้องดักมานะ น้ำมันไม่มี เอาแค่กระป๋องเดียวมาล้างบาตรก็พอ แล้วเราก็ไม่ได้ไปดู พอเดินมาไอ้โฮ.. ตักซะเต็มรองเลย

เอ็งจะเอาน้ำมาให้พวกญาติโยมเขาสดทิ้งหรือ? ถ้าเอาน้ำมาเต็มรองอย่างนี้ ใครเขาก็ว่าน้ำอุดมสมบูรณ์ เขาก็ใช้ด้วยความฟุ่มเฟือย เราสั่งว่าให้เอาน้ำมาคนละ ๑ กระป๋องเท่านั้น ให้พระผู้ล้างบาตรหนึ่ง น้ำกระป๋องหนึ่งมันพออยู่แล้ว

หยุด! บาตรก็ห้ามจับ เราล้างเองหมด พลิกเลย เห็นไหม ถึงเวลาอย่างนี้ เพราะตรงนี้เราต้องค่อยๆ เข้ามาก่อน ค่อยๆ เข้ามา ผิดถูกนี้มันอยู่ที่ปัญญาเข้ามาก่อน แต่พอเราสั่ง อันนี้มันเป็นเทคนิคเห็นผิดถูกชัดใจ แล้วเขามองไม่ถึงใจ พอเราพูดบ๊ีบเขาจะเข้าไปคิด ไอ้คำนี้จะเข้าไปคิดหลายวันเลย เอ๊ะ.. ทำไมเมื่อก่อนไม่เอ็ดเลย ไม่เอ็ดเพราะว่าเขายังไม่รู้ใจ

แบบเด็กๆ นี่มันไม่รู้ว่าจะไรผิดอะไรถูกใจ อะไรก็กินไปเรื่อยเปื่อย แต่พออยู่กันไปมันชักรู้ละ พอไปอยู่กับผู้ใหญ่เขาบอกนะ ไอ้นี่เผ็ดนะ ไอ้นี่ไม่คินนะ ไอ้นี่คินนะ พอมันชักเริ่มรู้ก็ปล่อยมันก่อน พอเริ่มรู้ไปเรื่อยๆ เรื่อยๆ พอถึงเวลาแล้ว อันนี้ห้ามกินนะ พอกินมันจะเผ็ด เผ็ดเห็นไหม? ทีนี้เอาแล้ว.. ต้องอย่างนี้ก่อนใจ ให้โอกาสคนใจ นี่ปัญญาธรรมไง ถ้าปัญญาโลกมันก็แบบว่ามาไม่ได้เลยเป็นภาระมัน เป็นภาระมันๆ

นี่ใจถึงบอกว่าเราเป็นผู้ให้เขาเท่านั้น แล้วเขาก็ได้คิดหรือไม่ได้คิดนั่นมันเรื่องของเขา นี่พูดประสาเราเลยละ รู้ทันนี่ปัญญาโลก ปัญญาโลกมันแบบว่า แหม.. เจียวอย่างนี้เป็นปัญญาโลกมันต้องชนะตลอดไป มันแพ้ไม่ได้เลย แต่ปัญญาธรรมไม่อย่างนั้นนะ คิด! รู้ด้วยว่าเขาจะมาเอาชนะ รู้ด้วยว่าเขาอยากจะทำลองของ แต่เราพูดไปมันจะไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย เราก็แสดงของเราไปเรื่อย เห็นไหม จิตเป็นอย่างนั้น สภาวะจิตเป็นอย่างนั้น

นี่ถ้าได้ฟังนะ เราถึงบอกว่าเราพูดวันนั้นใช้ได้เลย ใช้ได้จริงๆ เพียงแต่ว่าเขาจะฟังเป็นโลกหรือฟังเป็นธรรม ถ้าฟังเป็นโลกก็เรื่องของโลกเขาไป เราไม่เกี่ยว เพราะว่าเราเป็นผู้ให้เขา เราเป็นผู้ให้เขา นี่ถึงบอกว่าโลกกับธรรมอยู่ด้วยกันแต่คนละอัน คนจะมองออกหรือไม่ออกว่านี่ปัญญาของธรรมกับปัญญาของโลก ปัญญาของโลกนะ ตัวเองมีดี แล้วก็ยังใช้กิเลสให้มามีดีอีกสองชั้น คือว่าโง่สองชั้น อาจารย์มหาบัวพูดดี “โง่สองโง่” ฉะนั้นถึงเอ็ดพระอยู่ด้วยกันไง

พระอยู่ด้วยกันนี่ โอ้โฮ.. ปัญญาโทนะ ปัญญาเอกนะ แล้วอีกคนไม่มีการศึกษามาเลย มันจะกตัญญูกันขนาดไหน? มันจะกตัญญูกันขนาดไหนก็ต้องสำคัญตุนว่าตนฉลาด คนอื่นจะมองเขาเลย ว่าผิดหมดนะ หนึ่งตัวเองเหยียบย่ำตัวเองยังไม่รู้ตัวเลย เพราะว่าบารมีธรรมของแต่ละบุคคลนี้ หมายถึงไม่ให้ข้ามเลย เพราะหมานี้ไม่รู้ว่ามันเป็นพุทธภูมิมาหรือเปล่า แล้วชาตินี้เขามาเกิดเป็นหมา เขายังไม่ให้เหยียบย่ำหมาเลย นับประสาอะไรมาเหยียบย่ำกับพระภิกษุด้วยกัน

แล้วเป็นอย่างนั้นจริงๆ นี่มันโง่ไหม? โง่แล้วขั้นหนึ่ง แล้วยังโง่กับตัวเองเพราะอะไร? เพราะถ้าคิดอย่างนั้นบ๊บบมันจะไม่มองเลยว่าคนๆ นั้น ถ้าเขามีธรรมเขาจะสอนอะไรเราบ้าง เขาจะทำอะไรเป็น.. แบบว่าเขาเรียกว่า “เคนนอน” ใจ พุศสะกิดใจ โอ๊ย.. พุศบ่อย บางคำพุดนี้ สะกิดใจเลย ถ้ามันเปิดขึ้นมามันจะได้ตรงนี้ใจ

คือว่าปิดเลยว่าเขานี้ต่ำต้อย เหยียบย่ำเข้าไปแล้วหนึ่ง หหมดโอกาสหนึ่ง นี่ปัญญาของโลก อยู่กับอาจารย์ อาจารย์ถึงบอกใจ ผู้ที่สำคัญตุน..

“ใครสำคัญตุนว่าฉลาด ว่าเยี่ยม อันนั้น โง่สองโง่”

โง่หนึ่งคือโง่กับกิเลสตัวเองอยู่แล้ว อีกโง่หนึ่งคือว่าโง่ไม่ยอมรับสิ่งใดๆ เลย แล้วพุดไป นี่เราโง่ที่สุด เพราะเราอวดว่าฉลาดที่สุดใช่ไหม? (หัวเราะ) สรุปเดียวมันจะย้อนเจ็บทีหลัง ว่าเรา แน่ เราฉลาด นี่โง่สองโง่ แต่นี้แสดงธรรมให้ฟังใจ นี่ถึงว่าธรรมกับโลก

นี่ก็เหมือนกัน โอ๊ย.. ฉลาดมาก ฉลาดจนแบบว่า อยากรู้แล้วแต่กลัวจะเสียเปรียบไป กลัวจะไม่ทันคนใจ แล้วก็อย่างที่เอ็งว่าเราเมื่อก่อน เหมือนกับว่าระแวงใจ จะคิดไปก่อนใจ เหมือน ระแวงเลย ถ้าเราดูใช่ไหม? ดูพฤติกรรมว่าเราก็คิดแบบว่าวิเคราะห์ แล้วเราก็คิดว่าเป็นอย่างนั้น เลย เป็นหรือไม่เป็นยังไม่รู้ เป็นหรือไม่เป็นยังไม่รู้.. ที่นี้เป็นหรือไม่เป็น ตรงนี้! ทุกข์ ไม่ทุกข์ แล้วก็เลยยุ่งไปหมดเลย

นี่ปัญญาโลกใจ ถึงบอกว่าโลกเป็นอย่างนั้น โลกคือการกตัญญูกัน ปัญญาโลก โลกคือการกตัญญู การต้องอยู่เหนือกว่า แต่ปัญญาธรรมไม่กตัญญู รับรู้แล้ววิเคราะห์ แล้วเป็นจริงหรือไม่เป็นจริง แล้วผู้สูงกว่า วุฒิภาวะของใจผู้ที่สูงกว่าถึงแก่ผู้ต่ำกว่าได้ ผู้ที่สูงกว่าก็เหมือนเราดูเด็กๆ นี่แหละ แล้วทำไม่รู้ว่าจะเด็กๆ มันจะเลือกอะไร? เด็กๆ เนี่ย เรารู้ว่าเด็กๆ มันต้องการอะไร? ต้องการอะไร?

นี่วุฒิภาวะของใจ ภูมิของใจ อาจารย์ใช้คำว่า “ภูมิของจิต” ภูมิจิต ภูมิใจใจ ภูมิของใจมัน สูงกว่ามันจะมองออก มองออกเลยนะ แต่พูดหรือไม่พูด ถ้าพูดบ๊อบไม่ได้ประโยชน์เลย เห็นไหม วันนั้นไม่พูดเลย.. เขาเอ่ยคำนี้มาเรารู้แล้ว เขาเอ่ยคำนี้มาเรารู้เลย แล้วเราก็พูดไปเรื่อยๆ เพราะเขาก็เอ่ยมาเอง นี่วุฒิภาวะของใจมันต่างกัน